

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันหลักของสังคมไทย คนไทยต่างให้การยอมรับนับถือมาตั้งแต่โบราณกาล และมีการสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙ ได้กล่าวว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาประมาณร้อยละ ๙๔.๕๗ สถาบันศาสนาเป็นระบวย่อยของสังคมไทย ซึ่งมีวัดเป็นศาสนสถาน มีพระสงฆ์เป็นศาสนบุคคล เป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งทำให้พระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างสำคัญยิ่ง เพื่อสร้างความชอบธรรม โดยอ้างอิงความเป็นปึกแผ่นของชาติ รัฐยังได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับพระสงฆ์ นอกเหนือจากพระธรรมวินัยโดยให้กรมการศาสนาเป็นผู้ดูแลควบคุมกิจการคณะสงฆ์ด้วย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กลไกสำคัญที่มีอิทธิพลในการสร้างสรรค์พระพุทธศาสนาหรือเป็นแกนกลางของพระพุทธศาสนาก็คือ พระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการในหลายๆ โครงการ อาทิเช่น โครงการอบรมประชาชน โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการส่งพระภิกษุเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตามกรอบของกฎหมายคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมือง ในฐานะเป็นผู้นำในชุมชน^๑

ชาวพุทธมีศรัทธาเลื่อมใสและนับถือพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ น้อมนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ตลอดจนปฏิบัติตามแบบแผน ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา แสดงถึงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา^๒ นอกจากนี้ ชาวพุทธยังมีหน้าที่ที่สำคัญคือ การศึกษาหลักธรรม การปฏิบัติตามหลักธรรม การบำรุงพระพุทธศาสนา เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา การอุปสมบท บริจาคทรัพย์ เป็นต้น ก็ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ของชาวพุทธ ที่จะช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรมหรือเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ชุมชนเข้าถึงหลักธรรม ก่อให้เกิดศรัทธาในศาสนา ประพฤติตนเป็นคนดีละเว้นจากการทำความชั่ว ช่วยลดอาชญากรรมและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ก็น่าจะสามารถช่วยลดภาระหน้าที่ของภาครัฐลงได้^๓

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นถือเป็นหลักคิดสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาสังคมในทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนได้เป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาและอนาคตของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิต ความต้องการที่แท้จริงของ

^๑ นิธิ เอียวศรีวงศ์ พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง ๒๕๔๖) หน้า ๙๗

^๒ สมทรง ปุณฺณฤทธิ, มารยาทชาวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^๓ ประชิต สกฤษณ์พัฒน์, ศาสนพิธี, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๓๗.

สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก เช่น มีประชาชนจำนวนไม่น้อย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนยังเข้าใจว่าการทำประชาพิจารณ์เป็นวิธีเดียวของการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือเข้าใจว่าการทำประชาพิจารณ์ คือ การทำประชาคมติ รวมทั้งยังเข้าใจไปว่ากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการจัดการหรือแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว ในขณะที่เป้าหมายสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการช่วยป้องกันหรือหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดการมีส่วนร่วม^๔

มนุษย์มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะต่างๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ของสมาชิกในสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีมนุษย์รู้จักเข้ากลุ่ม จากนั้น ก็ขยายออกไปเป็นกลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มญาติ กลุ่มเพื่อนทำงาน และชุมชนใกล้เคียงหรือกลุ่มอาชีพเดียวกันมนุษย์ต้องการมีพรรคพวกเพื่อนฝูง ต้องการ ความรัก การยอมรับความก้าวหน้า ความมีชื่อเสียง มนุษย์ต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมสัมพันธ์ กันเป็นสังคมและร่วมมือร่วมแรงในการทำงาน เพื่อนำพลังของบุคคลมาเสริมเป็นแรงกลุ่มใน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ^๕ ในชนบทสังคมไทยได้มีประเพณีที่สื่อให้เห็นถึงคุณค่าของการรวมตัวเพื่อ ช่วยเหลือกันและปฏิบัติสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน^๖ คนเป็นทรัพยากรอันสูงค่าของสังคมและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสังคม สังคมจะอยู่รอด เสื่อมสลาย หรือเจริญรุ่งเรืองขึ้นนั้น ก็อยู่กับคนและคุณภาพของคนในสังคม เป็น สำคัญ การพัฒนาคนเพื่อมุ่งให้คนมีคุณภาพนั้นหมายความว่าความถึงคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ และปัญญา^๗ เพื่อให้คุณภาพที่จะปรับใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและตนเอง ความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ตามขีดความสามารถทางร่างกายของตน หากโอกาสอำนวยและมีผู้คอยชี้แนะที่ถูกทางอีกทั้งมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่เป็นสัตว์แห่งการเรียนรู้(Learning Animal) สามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด มีศักยภาพในการเรียนรู้ที่สูงกว่าสัตว์โลกชนิดอื่นๆ สามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสังคมให้มีความสุขการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การพัฒนามนุษย์และชุมชนเพราะการเรียนรู้ทำให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะความสามารถในด้านต่างๆ^๘ ดังนั้น การพัฒนาความสามารถของบุคคลจำเป็นต้องอาศัยวิธีการรวมกลุ่มให้เป็น พลังที่เข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของคนในชุมชน ความสำเร็จนั้นจะขึ้นอยู่กับกิจกรรมกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มว่าสามารถ

^๔ ยุพาพร รูปงาม, “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ ”, **ภาค นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะสังคมศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕).

^๕ เบ็ญญา อ่อนท้วม, **กลวิธีในการทำงานเป็นกลุ่ม**, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยพายัพ , ๒๕๓๑), หน้า ๖๒.

^๖ ทรัพย์ สิมะวงศ์, “ลักษณะการรวมตัวของผู้สูงอายุในชุมชนชานเมืองเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

^๗ อารณพันธ์ จันทรสว่าง , **การพัฒนาบุคคล กลุ่มและชุมชน** , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๓๕.

^๘ ยุวัฒน์ วุฒิมณี, **ปรัชญาการพัฒนาชุมชน** , **วารสารพัฒนาชุมชน** , (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บางกอกบล็อก, ๒๕๓๔), หน้า ๑๓-๑๔.

พัฒนาตนเองได้^๙ มากน้อยแค่ไหนและมีการให้บุคคลนั้นเป็นคน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ตัดสินใจด้วยเหตุผล สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพการส่งเสริมการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน^{๑๐}

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่ม ผู้นำชุมชน หรือกระบวนองค์กร (Organization) ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความสำเร็จได้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา^{๑๑} ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนาชุมชน และคนก็มีส่วนสำคัญที่สุด เพราะ คนเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน ไม่มีประเทศไหนที่พัฒนาโดยปราศจากการร่วมมือของประชาชน^{๑๒}

ชุมชนต่างๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เป็นชุมชนเมืองที่อยู่ในการดูแลของเทศบาลเมืองสระแก้ว มีปัญหาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์ในชุมชน สาเหตุเกิดจากการที่ พระสงฆ์ไม่ค่อยมีเวลาว่าง จึงเป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพร้อมๆ กัน แต่ก็มีบ้างสำหรับคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่จะเป็นผู้สูงอายุ เพราะจะมีเวลาว่างอยู่แต่กับบ้าน จึงอยากที่จะมาช่วยในการทำกิจกรรม ฉะนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกัน ภายในชุมชนเป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยว่ามีการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้หรือไม่ หากทุกคนไม่มีความร่วมมือกันและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่พัฒนาและไม่เข้มแข็ง ไม่ยั่งยืนและอาจทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาด้วย ได้กล่าวถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมไว้ ๔ รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

พระสงฆ์ ในฐานะที่เป็นบุคคลสาธารณะและเป็นผู้นำจิตใจของประชาชนโดยตรง จึงถือได้ว่า สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรบุคคลของชุมชน ในการที่จะเตรียมความพร้อมไปสู่การพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ ชุมชนต่างๆ ในเขตอำเภอเมือง

^๙ สนธยา พลศรี , เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

^{๑๐} สุภาภรณ์ อุ่นเมตรกิจิต , การพัฒนาชุมชนโดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียน , (ภาควิชาพัฒนาชุมชน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๗๙.

^{๑๑} ยุพาพร รูปงาม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาด้าน ๕

^{๑๒} ผศ.ดร.ชินรัตน์ สมสืบ, การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานครมูลนิธิโกลด์คิมทอง, ๒๕๓๙), หน้า ๙๗

จังหวัดสระแก้ว ถือเป็นชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ทั้งยังให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณและมีความพร้อมในการที่จะถูกพัฒนาให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ "การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ให้กระฉับกระเฉงและชัดเจน เพื่อนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการทำนุบำรุงชุมชนและพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๒.๒ เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบ ระดับ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ในแต่ละตำบล มีความแตกต่างกันอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว” มีการกำหนดขอบเขตไว้ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว โดยที่พระสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ซึ่งครอบคลุม ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านการเมืองการปกครอง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งประกอบด้วย ๑๒ ตำบล มีพระสงฆ์รวมทั้งสิ้น ๑,๔๘๐ รูป^{๑๓} ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยตารางการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๖๘ รูป

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดระยะเวลาตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ถึง เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

พระสงฆ์ที่มีอายุ ภูมิลำเนาเดิม สถานภาพในวัด จำนวนพรรษา ระดับการศึกษาทางโลก และระดับการศึกษาทางธรรม ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน แต่ละด้านแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ หมายถึง บทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติ โดยให้คำแนะนำ จัดอบรมและเป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง

๑.๖.๑.๑ ด้านการศึกษา หมายถึง การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วม ในการ สนับสนุน ประสานงานหรือดำเนินการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดจนปัญหาความต้องการของ ชุมชนด้านการศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑.๒ ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วม ในการ สนับสนุน ดำเนินงานส่งเสริมเศรษฐกิจ ฝึกอาชีพ จัดหาที่ดิน ศึกษาดูงานเกษตรกรรมที่ประสบผลสำเร็จ เพิ่มพูน ทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๑.๖.๑.๓ ด้านสาธารณสุข หมายถึง การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วม ในการสนับสนุน เพื่อ ส่งเสริมประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิต เช่น จัดการอบรมแนะนำการใช้ยาสมุนไพร

๑.๖.๑.๔ ด้านศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วม ในการ สนับสนุน ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมให้คงสืบไป

^{๑๓} สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว, บัญชีรายชื่อพระภิกษุสามเณร ประจำปี ๒๕๕๘, (อัดสำเนา).

๑.๖.๑.๕ ด้านการเมืองการปกครอง หมายถึง การที่พระสงฆ์ให้การส่งเสริมสนับสนุนด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอบายมุข ภัยของยาเสพติด การปกป้องดูแลทรัพย์สิน ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดวิทยากรฝึกอบรมผู้นำในท้องถิ่น

๑.๖.๒ พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๖.๓ การพัฒนาชุมชน หมายถึง การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วม ในการสนับสนุน สร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชนในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง โดยยึดหลักความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน สนับสนุนให้ประชาชนเกิดความรู้สึกริเริ่มวางแผนและลงมือปฏิบัติ โดยใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๗.๒ ทำให้ทราบระดับ ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

๑.๗.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับนำมาปรับใช้ในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว และชุมชนอื่นๆ ต่อไป ได้เป็นอย่างดี